

Vilém Spilka

„Melodie musí obstát i bez podpory harmonie“

Zvládá aktivně hrát, vést katedru jazzu na JAMU a pracovat jako dramaturg hned několika festivalů. Při tom všem neztrácí smysl pro humor a chuť učit se nové věci. Což dokládá i nová kapela Sakobi, ve které, ač je uznávaný kytarista, přešel na kontrabas.

TEXT: TOMÁŠ S. POLÍVKA, FOTO: ROMAN FRANČ

Která z tvých tří profesí ti zabere nejméně času?

Určitě mě nejméně vyčerpává rovina organizační. Bookování kapel a spolupráce na řízení firmy, která produkuje JazzFest-Brno, podílí se na Prague Sounds, dělá brněnský festival Iberica a spoustu dalších akcí. Třeba šest koncertů za sezonu pro Filharmonii Brno v rámci řady Jazz & World.

A která z profesí je největší srdcovka?

Jednoznačně hraní. Ovšem učení je hned v závěsu. Ono vlastně nejde o učení, spíš o dialog se studenty. Nemám pocit, že předávám informace ve směru profesor-žák, spíš komunikuji s partáký.

Vytvořil sis výtečný pedagogický sbor, kde se role i generace pedagogů a studentů leckdy překrývají.

Přesně tak, když jazzová katedra před

třinácti lety překotně začínala, v prvních ročnících se objevila řada dávno etablovaných osobností. Například Libor Šmoldas byl můj „žák“, přitom to tak vůbec nebylo, šlo už o profesionála. Ale i pozdější studenti jako kytaristé Štefan Szabó, Samuel Marínčák, Josef Hanulík nebo Gabo Červeňák, trumpetista Jiří Kotača, pianista Martin Konvička nebo basista Peter Korman dávno fungovali na scéně. Peter už dokonce na škole učí.

Pedagogický sbor se utvořil z lidí se zajímavým pohledem na svět. Velmi mě inspiruje být mezi nimi, zjišťovat, jak myslí, a stát se prostředníkem jejich názorů tak, aby vznikl nějaký ucelený systém výuky.

Jsi kytarista, ale během covidu ses najednou vrhl na kontrabas. Co tě to popadlo?

Na kytaru hraji desítky let, ale ne že bych se neměl co učit a v čem zlepšovat. Jenže mám dojem, že nyní už množství práce, které musím investovat, abych

se o malinko zlepšil, nedojde ocenění. Vnitřně mám třeba pocit, že jsem pokročil, jenže většina posluchačů to nepozná. Zato když jsem začal hrát na kontrabas, zažíval jsem úplně nové pocity. Jako když dítě dostane novou hračku, třeba stavebnici. Zjišťuje, co se s ní dá dělat, a rychle dělá pokroky. Ke kontrabasu jsem přišel od nuly. I když ne úplně, mezi kytarou a kontrabasem je souvislost třeba v ladění strun. Přesto se jednalo o něco naprosto odlišného od kytary. A takzvaná začátečnická mysl ti dovoluje hrát jednoduše, s dětskou radostí.

Proč zrovna kontrabas? Když kytarista potřebuje sám obstarat basovou linku, většinou si vystačí s baskytarou. Pokud ho láká další nástroj, obvykle volí klávesy, dechy, bicí... Našel jsi basu na půdě?

Kdepak, basu jsem doma neměl. Ale vždy se mi líbila. Jak zvuk, tak fyzický pocit ze hry, kdy muzikant stojí vedle

rezonujícího nástroje. Vnímá zvuk do slova tělem. Což je podobné akustické kytáře, jenže frekvence jsou nejen hlubší, ale i intenzivnější. Baskytaru mám také rád, ale srdeční záležitost to není.

Když jsem měl najednou na počátku covidu volné večery a nebylo do čeho píchnout, říkal jsem si, co s tím časem podniknout. Náhodou jsem se dozvěděl, že Míra Honzák prodává svoji záložní překlízkovou, tudíž nepřilíši drahou basu. Ideální pro začátečníka. Tak jsem ji v říjnu 2020 koupil a začal cvičit.

Nástroj inspiruje při komponování. Jenže i v obsazení Sakobi, tedy kontrabas, bicí a saxofon, jsi jako skladatel především melodik. Nezdá se, že bys vycházel z groovu. Psal jsi s basou, nebo s kytarou?

Přiznám se, skladby jsem psal u kytary. I když kvůli base a s vědomím, že kytara v aranžmá nebude, jsem přemýšlel více kontrapunkticky. A protože jako Sakobi hrajeme v triu bez harmonického nástroje, snažil jsem se přemýšlet

v melodických rovinách a chtěl jsem, aby hudební nápady byly silné. Aby kompozice bez harmonického nástroje obstály.

V diskusích s Jiřím Slavíkem, kamarádem a vynikajícím hráčem na spous-

Pohání mě potřeba něco neustále překonávat, to je takový můj leitmotiv.

tu nástrojů, jsme se mnohokrát shodli, že melodie by měla být stěžejní. Musí obstát sama o sobě, bez podpory harmonie. O to jsem se snažil i tentokrát. Když napíšu samotnou melodii, měla by mít koherenci, hlavu a patu. Když k ní pak přidáš basovou linku jako kontrapunkt, podle principu basso continuo, vznikne rámeček, který mezi basovou

a melodickou linkou pořád nechává prostor pro fantazii. Což se mi líbí. Myslí, že zkušenosti posluchači, kteří si rádi domýšlejí, tohle ocení. I když pro posluchače zvyklé na jednodušší hudbu s jasně danou harmonií to může být složitě.

Není ti líto, když tě napadne nosná melodie, že na basu tak nevyzní, a dáš ji saxofonistovi, protože kontrabas prostě je mimo zvukové frekvence běžné řeči a dětského pláče, které jako lidé z fyziologického hlediska vnímáme nejlépe?

Snažím se naučit hrát melodie i na basu, což je ovšem to nejtěžší. Vyžaduje to naprosto přesnou intonaci, jinak totiž nevyzní melodie, ale něco jako parodie na ni. Navíc, jak se vypráví v jednom klasickém vtípku, sólo na basu rozmluví i manžele po pětileté manželské krizi.

Album tria Sakobi, které jste nazvali japonsky Banzai! (Ať žije!), je pojato částečně

recesisticky. Obalem, fotografiemi, názvy skladeb.

Příští rok mi bude padesát, to už se člověk nebere tak vážně. Hudbu samozřejmě beru naprosto vážně, ale z vlastního muzikantského ega už si trochu utahuji. Snažím se k hraní přistupovat s nadhledem, nejde přece o nic tak zásadního, aby na tom stálo a padalo veškeré moje sebehodnocení. Shodnu se na tom i s ostatními členy kapely, které recese baví.

Kde se vzala pseudojaponská stylizace?

Celá „japonská linie“ vznikla díky názvu tria. Jméno Sakobi vymyslel bubeník Martin Kleibl a nejde o nic jiného než první dvě hlásky slov saxofon, kontrabas, bicí. Jenže když to vyslovíš, zní to hodně japonsky. Pak už nás přirozeně napadl název alba Banzai!, aby mělo CD jednotné téma, které si lidi zapamatují. A napsal jsem úvodní skladbu Kukaijó, vycházející z japonské melodiky.

Máme také kamarádka Japonku Yuhi, vede japonskou restauraci, kam často chodíme a kde se i hrává. Ta nás vlastně také inspirovala, dokonce figuruje na obalu desky jako jedna z gejš na lehce bizarních fotografiích Romana France. A určitě hrálo roli i to, že Martin Kleibl má rád Japonsko, kam jezdil hrát jako člen Filharmonie Brno.

Dobře jsme se díky japonskému tématu pobavili, ale taky naučili něco o japonské kultuře. Dozvěděl jsem se například od Richarda Boudy, který nám na focení půjčoval kimono, jak praktikuje samuraj. Že to pro nás byla ohromná zábava, pak pomáhá tomu, abychom dobrou náladu přenesli na posluchače.

Další skladby už „japonské“ nejsou, zato mají krásně potrhle názvy, odkazující na regionální inspirace.

Jsme z Moravy, takže jsou tam skladby naznačující, že máme životní zkušenosti z našeho regionu. Velkomoravské blues, Beguine aus Brünn. Martin je z Hané, tak je tam Hanácké gospel. Celou desku pak rámuje téma cestování, saxofonista Radek Zapadlo přispěl skladbou Cesta za modrým sluncem, Martin Kleibl napsal kus Na cestě. Nechybí Říšský funk,

Bulharský valčík a nahráli jsme i standard Autumn in New York.

Vlastně všechna tvoje alba, i ta s Vilém Spilka Quartetem, byla koncepční. Poklona melodiím trampských písní na desce Podvod, seriózně pojatá problematika autismu na titulu Čekání na Toma. Pomáhá ti jednotlivé téma?

S tématem se mi pracuje snáze. Líbí se mi, když mohu sledovat jednotlivé myšlenku, kterou si zúžím výše. Protože dělám několik odlišných profesí, musím se k určitým věcem dokopat

a s omezeními to jde lépe. A taky je pak o čem mluvit. Když skladby na koncertech uvádíme i s historkami okolo, je to pro diváky zábavnější a srozumitelnější než jenom přehrát. Navíc pak lze album snáze uchopit graficky i propagačně.

I pro novináře je to příjemné, má se čeho chytit. Jenže zároveň dvojsečné. Lidé si tě snadno zaškatulkují, ať už jako „angažovaného“, nebo „recesistu“. Pak je zmate, když najednou do škatulky nezapadneš.

Tahle hrozba tady určitě je. Ale zase, nevadí ti to, pokud se nebereš moc vážně. Což nám nebránilo vnímat vážně téma autismu, na které jsme chtěli upozornit. Považuji za správné, pokud má hudba společenskou relevanci. Muzika je pořád primárně pro lidi. Ale nehraje se jenom proto, aby se pár posluchačů na

koncertě nebo při poslechu desky pobavilo, i když v to doufám také. Lze v ní najít i další rozměr. Externí přesah ovšem neznamená, že bychom se pořád nesnažili hrát hudbu pravdivou, tedy vycházející z osobních zkušeností.

Na kytaru se práší, když máš novou hračku?

Kdepak, na kytaru jsem nezanevřel. Navíc se na ni teď mohu dívat jinak, vracet se k ní zadními dveřmi. Ovšem práší se na Vilém Spilka Quartet, kde figuruji jako kytarista. Měl bych udělat něco i pro tuhle kapelu, která funguje už přes deset let, a byla by škoda, kdyby vyšuměla. Ale zatím nevím, do čeho se pustím příště.

Na co bys diváky pozval jako muzikant i dramaturg?

Se Sakobi se 12. října vrátíme do pražského Jazz Docku. A jako organizátora mě těší, že se na podzimní festival Prague Sounds podařilo pozvat například Branford Marsalis Quartet. Na JazzFestBrno zase přijede 5. listopadu Kamasi Washington. Velkou událostí bude 17. září Al Di Meola s elektrickou kapelou. Trpí tinnitem, dlouhá léta hrál jen akusticky, teď se ale výjimečně rozhodl připomenout svoje jazzrockové období. ☑

